

EDUCAȚIA MULTICULTURALĂ A TINEREI GENERAȚII

Prof. Pavelescu Ramona Teodora, Școala Gimnazială Poganu, județul Olt

Într-o epocă a marilor migrații ca urmare a fenomenelor de globalizare economică profesorii trebuie să se pregătească să lucreze cu copiii în ideea că ei sunt diferiți cultural unii față de alții și față de profesori înșiși. Educația multiculturală nu se reduce însă la problema învățământului etniilor și a minorităților. Ea își propune să creeze oportunități egale de învățare pentru elevii care provin din grupuri diferite social, rasial, etnic.

Grupurile sociale defavorizate și cele entice minoritare au o cultură specifică, care în multe privințe este diferită de cultura școlară de bază, astfel încât copiii ce provin din aceste grupuri minoritare întâlnesc adeseori la școală o cultură diferită de cea a grupurilor din care provin. Cercetătorii au identificat o mare varietate de aspecte prin care cultura diferitelor minorități se poate deosebi de cultura dominantă a școlii, prin:

- limbă și dialect;
- atitudinea față de cooperare sau față de competiție;
- concepția despre prezentarea în public a performanțelor individuale;
- obiceiuri legate de contactul vizual cu alte persoane;
- deprinderi de punctualitate și de planificare a timpului;
- stilul de a răspunde unui adult;
- tipul de întrebări care se pun frecvent în cultura de apartenență (de identificare, de stabilire a unor analogii sau a realizării unor comparații);
- aprecierea acordată diferitelor domenii ale cunoșterii, practicii sau ale artei.

Asemenea diferențe pot interveni ca un obstacol în obținerea succesului școlar și datorită acestui fapt, se creează în cadrul școlii o anumită atitudine discriminatorie față de copiii diferiți cultural. Ca urmare a diferitelor atitudini discriminative, acești copii adoptă adeseori atitudini de respingere a școlii, pe care o resimt ca un instrument de deculturalizare în raport cu grupul lor cultural de proveniență. Ei își dezvoltă uneori o contracultură școlară, paralelă cu cea a școlii, constituită pe baza unor valori marginale, ce își au sursa în activități antisociale, de tipul delicvenței, a consumului de droguri etc. Treptat, aceste stări de fapt conduc la apariția așa numitei personalități marginale caracterizată prin angoasa de persecuție, prin stări depresive generate de eșecul integrării în cultura de primire sau prin dezorientare în contextele trecerilor rapide de la un context cultural la altul ori al adaptării la o nouă situație. În general, în școli, există tendința de a interpreta greșit toate acele comportamente care sunt foarte diferite de cele din cultura dominantă, fiind considerate inadecvate ori inacceptabile. Pornind de la ele se trage repede concluzia că elevii care le manifestă sunt incapabili sau nu doresc să obțină succesul școlar.

De-a lungul timpului au fost utilizate mai multe strategii pentru educația multiculturală a elevilor din școli. Unii au propus programe școlare specifice fiecărei minorități în parte; alții au pledat în favoarea unor modele trans-culturale de curriculum, ori pentru o corectă studiere în școală a istoriei și contribuției minorităților la cultura universală așa cum s-a propus un învățământ care să-i familiarizeze pe elevi cu marile controverse ale lumii în care trăiesc, inclusiv cele ale inegalității sociale și ale conflictelor interetnice. În cele din urmă, s-au conturat cinci mari abordări strategice ale educației multiculturale (MCNERGNEY, F., R., HERBERT J., M., 1998):

1. Strategia creării unor programe speciale pentru cei diferiți cultural cu scopul asimilării lor în curentul cultural principal, introducând elemente tranziționale în programa școlară obișnuită. Pentru mai mulți ani, aceasta a fost abordarea preferată a educației multiculturale. Mai ales în țările care au primit imigranți, pe măsură ce aceștia au sosit în țară, au fost plasați în programe proiectate să le transmită cunoștințele, abilitățile și atitudinile socotite potrivite pentru o viață de

succes în societatea în care au imigrat (de exemplu, au fost învățați să scrie și să citească în limba țării respective, au fost familiarizați cu obiceiurile și tradițiile ei.)

2. Strategia organizării unor activități extrașcolare care presupune colaborarea între elevii ce provin din medii social-culturale diferite, cu scopul de a le oferi prilejul să se cunoască, să se înțeleagă și să se accepte unul pe altul (de exemplu, organizarea unor activități artistice comune, a unor “festivaluri interetnice”, unde se prezintă cântece, costume, mâncăruri specifice etc.).

3. Strategia “activității în grupuri multiculturale” încurajează pluralismul cultural prin organizarea unor discuții despre contribuția indivizilor și grupurilor aparținând diferitelor grupuri sociale și etnice la cultura universală, despre modele de viață oferite de oameni remarcabili din diferite culturi. Tematica dezbaterilor în grupurile multiculturale poate fi foarte diversă, începând cu istoria opresiunii sociale și modul în care au suportat-o diferitele grupuri culturale și terminând cu discuții despre măsura în care pluralismul trebuie să fie mai apreciat decât unitatea. Se pot analiza problemele cărora încearcă să le facă față adolescenții din toate culturile: câștigarea respectului semenilor, dobândirea unui loc potrivit în societate, relații cu părinții bazate pe încredere ș.a. Scopul acestor grupuri multiculturale de studiu este ca tinerii să se simtă mândri de moștenirea lor culturală și să recunoască faptul că realizările umane depășesc barierele rasiale și culturale.

4. Strategia abordării curricular multiculturale promovează pluralismul prin modificarea unor întregi programe educaționale – modificând curricula, integrând personal adecvat care să permită elevilor utilizarea limbilor folosite în familie. Abordările curricular multiculturale încearcă să reformeze educația prin revizuirea curriculei, integrarea în programele școlii a familiilor și a limbilor vorbite în familie.

5. Strategia creării în sălile de clasă a unui mediu multicultural pornește de la premisele că pentru a crea un autentic mediu multicultural în sala de clasă sunt necesare:

- Încorporarea în curriculum a valorilor, credințelor și tradițiilor mai multor culturi;
- Înlăturarea stereotipiilor etnice și culturale;
- Promovarea interacțiunii sociale între elevii care aparțin diferitelor grupuri etnice;
- Cultivarea idealurilor democratice.

Educația multiculturală înseamnă includerea în curriculum, în mod sistematic și curent, a perspectivelor și experimentelor diferitelor grupuri culturale. Valorificarea cunoștințelor din familie ale copiilor, încorporarea lor în curriculum și crearea de experiențe concrete pentru elevi – este metoda de predare tipică pentru această strategie a educației multiculturale. Profesorii folosesc experiențele de viață ale elevilor ca pe oportunități de a discuta despre inegalitățile din societate. Ei încurajează elevii să supună gândirii critice informațiile din manual, ziare și din alte publicații ori surse media, în care discriminările pe bază de sex, clasă, rasă și alte probleme sociale ar putea fi evidente. Elevii sunt încurajați să ia în considerare puncte diferite de vedere și să se gândească la modalități alternative pe care le-ar putea concepe pentru a se ajunge la dreptatea socială pentru toți oamenii.

Profesorii se vor strădui să înlătore reprezentările stereotipice cu privire la diferite popoare: nu toți mexicanii poartă sombrero, nu toți olandezii poartă saboți și alte caricaturi rigide simpliste și eronate ale vreunui grup etnic. Pentru aceasta profesorii se străduiesc să selecționeze sau să elaboreze material curricular care să prezinte toate grupurile culturale într-o lumină pozitivă și obiectivă. Vor fi alese texte, cărți, filme care prezintă membrii diferitelor etnii ca fiind participanți la evoluția vieții sociale, și nu doar ca niște “curiozități” exotice ce trăiesc într-o lume separată de restul omenirii. Vor fi acele materiale care prezintă portrete simplificate, romanțate sau exagerate ori marcate de stereotipii ale diferitelor etnii și popoare. Stereotipia reprezentărilor etnice poate fi înlăturată prin multe alte procedee: organizarea unor întâlniri și discuții cu oamenii care reprezintă adevărate modele de urmat în cultura lor; se pot pune în discuție rădăcinile istorice ale anumitor stereotipii etnice existente în societate, arătând cum diferențele culturale reflectă variatele circumstanțe economice și sociale în care anumite etnii au

trăit de-a lungul istoriei lor. În fine, se va sublinia ideea diferențelor individuale – faptul că în interiorul aceluiași grup etnic întotdeauna și peste tot oamenii vor fi foarte diferiți unul de altul.

Elevii au tendința de a fi mai toleranți unii cu alții când li se creează în mod continuu oportunități de a interacționa. Unele dintre aceste interacțiuni se pot realiza în contextul activităților desfășurate în sala de clasă: de exemplu se pot organiza discuții în care elevii descriu tradițiile, convențiile, percepțiile specifice grupului lor etnic; alții profesorii stimulează prietenii dintre elevi prin antrenarea lor în diferite activități de învățare care presupun cooperarea, ori prin organizarea unor activități extrașcolare la care participă toți; poate fi încurajată învățarea unor elemente simple ale limbii native a celorlalți colegi. În multe școli nu există însă o diversitate etnică suficientă pentru a permite asemenea acțiuni de conștientizare și apreciere a diferențelor culturale. În școlile omogene cultural se recurge de obicei la diferite acțiuni extrașcolare care îi angajează pe elevi în felurite proiecte comunitare prin care se fac mici servicii unui anumit grup etnic din localitate – de exemplu, în grădinițe, creșe sau case de cultură. Alții se încurajează comunicarea sistematică prin Internet cu elevi aparținând altor etnii, pentru a se face schimb de știri, fotografii, muzică sau imagini ale produselor artisanale specific fiecărui grup etnic.

Orice program de educație multiculturală include promovarea idealurilor democratice ale respectării demnității umane, egalității între oameni, al justiției, al toleranței față de opiniile celuilalt. Elevii sunt făcuți să înțeleagă faptul că orice națiune include o varietate de culturi și că această diversitate oferă o bogăție de idei și de puncte de vedere ce vor conduce în mod sigur la o societate mai creativă și mai productivă. O democrație include echitate – absența părtinilor sau a favoritismelor – și egalitate. Pentru a-i ajuta pe elevi să obțină succesul școlar dorit, profesorii trebuie să-i trateze pe toți în mod echitabil; cu alte cuvinte trebuie să conceapă astfel programele lor de instruire încât ele să răspundă caracteristicilor fiecăruia și ale tuturor.